

Kari og Kåre bekjemper giftig plante

- Det er mye færre blomstrende planter. Vi kunne begynne å fjerne edelgran fordi vi ikke brukte timene på å fjerne kjempebjørnekjeks, forteller Øiseth. I avtalen NiB har med Bærum kommune har de i år fått innvilget 375 arbeidstimer. FOTO: MARTINA PETERSEN

Smeland forteller Budstikka at toppen av en blomstrende plante kuttes av og puttes i plastposer, som de så tar med seg hjem og videre til et renovasjonsanlegg på Stabekk hvor det brennes. FOTO: MARTINA PETERSEN

Den inneholder en giftig plantesaft som kan gi brannår-lignende utslett på huden, og fortrenger naturlig vegetasjon. Budstikka fikk være med Naturvernforbundet i Bærum å fjerne kjempebjørnekjeks.

MARTINA PETERSEN
mp@budstikka.no

- Kommunen har tatt fremmedarter alvorlig. Blant annet gjennom avtalen med oss, sier Kari Balke Øiseth, styreleder i Naturvernforbundet i Bærum (NiB).

Hun møter Budstikka i skråningen ved siden av Birger N. Haug på Rud sammen med Kåre Smeland, bekjempelseskordinator i NiB. Dette er nemlig et av få steder i kommunen der NiB har lagt ned en innsats, og hvor det fortsatt var mulig å se et eksemplar av kjempebjørnekjeks i blomst.

Kjempebjørnekjeks er en

av flere fremmede arter som ikke er ønsket i norsk natur. I nesten 20 år har Bærum kommune og NiB samarbeidet om å bekjempe fremmedarten i Bærum flora, og arbeidet har båret frukt.

Øiseth forteller at av de ca. 150 områdene NiB har hatt ansvar for siden 2016, kan de nå klassifisere omtrent 30 av dem som fri for kjempebjørnekjeks. Det vil si at områdene har vært fri for arten i minst tre år. Etter de tre årene, kontrolleres områdene fortsatt årlig i ytterligere tre år, informerer Øiseth.

- Vi passer på områdene veldig lenge, og da finner vi planten som oftest før de blomster.

Budstikka fikk være med styreleder Kari Balke Øiseth og bekjempelseskordinator Kåre Smeland i Naturvernforbundet i Bærum (NiB) da de skulle fjerne kjempebjørnekjeks på Rud. FOTO: MARTINA PETERSEN

Hvis vi tar dem med roten, så sprer de seg ikke, sier styrelederen.

Spres med vinden

Kjempebjørnekjeks spres ved frøsetting og er derfor på mange måter lettere å bli kvitt enn andre fremmede arter som blant annet parkslirekne, hvor både røtter, frø og avkapp kan være kilden til nye planter.

Ifølge store norske leksikon produserer derimot kjempebjørnekjeks store mengder frø, opp mot 100.000, og disse kan holde seg i live i 10-15 år på bakken eller i jorden. Nye planter kan spire fra frø som ligger på bakken, i flere år etter at morplanten ble fjernet.

- Det å skulle bekjempe noe levende, som jo planter er, som sprer seg med vann, vind, fugler og dyr, det gjør arbeidet krevende, sier Joran Bjerke i Park, Landbruk, Natur og Kulturvern (PLNK) i Bærum kommune.

Hun forteller at etter at Bærum kommune sluttet å bekjempe kjempebjørnekjeks med sprøyting på 90-tallet tok bestanden seg kraftig opp igjen. Arbeidet som dugnadsgjengen til NiB gjør ved å rotkutte og systematisk gå over områdene tre ganger hver sesong, er derfor avgjørende i bekjempelsen av arten i kommunen.

- Hvis vi skal greie å bli kvitt det, så må det følges opp så systematisk som de gjør. Man er nødt til å følge opp lokalitetene hvert år, fordi om en plante får blomstre blir det spredning. Det er et tidlig arbeid og man må være tålmodig og jobbe over mange år, kommenterer Bjerke.

Hun bekrefter også at arbeidet har gitt resultater: - Vi er på god vei og har kontroll. Det er få rapporter om helt nye funn, sier Bjerke.

Farlig

Det er takket være innsatsen til

Øiseth, Smeland og over 20 andre frivillige i NiB som hvert år drar på seg hanskene og går løs på kjempebjørnekjeks. Et møte med planten er ikke helt uten risiko. Den inneholder en giftig plantesaft som virker etsende på den nakne huden. I møte med sterkt sollys kan det gi langvarige skader i form av blemmer og utslett.

Derfor sørger NiB for at alle deres frivillige alltid er godt tildekket. På sine fem år i NiB har Øiseth aldri opplevd skader.

- Jeg har alltid vært veldig forsiktig og har alltid på meg hansker og lange gensere når jeg holder på, sier Øiseth.

I tillegg ønsker kommunen og NiB at de frivillige bruker briller når man kutter ekstra høye eksemplarer.

På grunn av farene ved saften anbefaler ikke Øiseth og Smeland at hvem som helst går i gang med å fjerne kjempebjørnekjeks. De anbefaler heller

at man melder ifra til kommunen.

Bjerke i kommunen oppfordrer til at man gjerne kan luke vekk arter som er trygge og lette å håndtere i nærområdet. Slik som blant annet kanadagullris. Hun minner om at også hageeiere, som har fremmede problemarter hjemme, har et ansvar:

- Den viktigste jobben man gjør som hageeiere er å jobbe iherdig for at de ikke skal spre seg. Hverken med frø eller røtter. Hvis man absolutt vil ha kanadagullris, så kutt de av når de er avblomstret. Og så er det viktig at hageavfall ikke kastes i grøftekanter eller i skogen, fordi da kan det spre seg via frø eller rotrester, sier Bjerke.

Hun legger til at det er gratis å levere hageavfall for privatpersoner på Isi avfallsanlegg.

DISSE ARTENE ER DET FORBUDT Å PLANTE ELLER SETTE UT:

- Filtarve
- Gravbergknapp
- Hagelupin
- Hybridslirekne
- Jærlupin
- Kanadagullris
- Kjempebjørnekjeks
- Kjempegullris
- Kjempeblirekne
- Kjempepringfrø
- Parkslirekne
- Prydstorklokke
- Rynkerose
- Sandlupin
- Sibirbergknapp
- Sølvarve
- Tromsøpalme
- Vasspest
- Smal vasspest

Hvis du allerede har en slik plante i hagen din: Du har lov til å ha den der den står, men du kan ikke flytte, gi bort eller selge den videre.

Kilde: Miljødirektoratet

Bekjempelsen av kjempebjørnekjeks er en av mange prosesser Bærum kommune holder på med. FOTO: MARTINA PETERSEN

Bekjempelse av fremmedarter i Bærum kommune

Bærum kommune jobber systematisk med å bekjempe fremmedarter, forteller kommunen.

MARTINA PETERSEN
mp@budstikka.no

Naturvernforbundet i Bærum består med fjerning av kjempebjørnekjeks, kanadagullris og edelgran. I Kjørboskogen, som også kalles Bestemorskogen, har NiB kuttet ned mindre edelgranplanter.

Joran Bjerke i avdelingen for park, landbruk, natur og kulturvern (PLNK) i Bærum kommune forteller at kommunen også er i gang med å planlegge felling av større edelgrantrær på Jordbruområdet. Ifølge henne gjenstår det en del arbeid, selv om det er gjort en god innsats der.

Varmtvann

Kommunen jobber også med bekjempelse av parkslirekne i kommunale områder ved kapasitet.

- Det er en art som er veldig utbredt i kommunen, for ikke å snakke om i private hager og på private arealer. På de kommunale områdene er det gjerne hageavfall som har begynt å våkne til liv, sier Bjerke.

Hun forteller at parkslirekne

i stor grad bekjempes ved at det blir sprøytet med glyfosat. Innerst ved Holtekilen har også kommunen i samarbeid med Statens vegvesen forsøkt å bekjempe planten ved å bruke varmtvann.

Ifølge Bjerke er dette en metode som kan fungere godt på små forekomster, mens det på større arealer blir veldig ressurskrevende

Ned til null

Kommunen jobber også iherdig med å bli kvitt kjempebjørnekjeks og skunkkala for godt. Bjerke forteller at de er på god vei mot målet når det kommer til Skunkkala.

- Den begynte vi å bekjempe før utbredelsen ble stor, så da er det lettere å kvitte seg med det. Målet er å få det ned til null i sandviksvassdraget, sier Bjerke.

Hun informerer om at på Kalvøya er Valurt et problem fordi den sprer seg i sårbare naturområder. Det gjelder kjente hagearter som blåhegg og gravbergknapp, en teppedannende hageart.

- I disse områdene er det åpent, grunnlendt kalkmark og det er sterkt truet naturtype i Bærum og rundt Oslofjorden. Arbeidet vi gjør her er derfor viktig for å beskytte naturmangfoldet, sier Bjerke.

Kari Balke Øiseths taktikk er vanligvis å få fatt i planten før den blomstrer. Tar man dem med roten, sprer de seg ikke, forteller hun. FOTO: MARTINA PETERSEN